

Márk evangéliuma

Lekció: 1Móz. 12.1-5, Ef. 1.1-10

Textus: Mk. 3.13-19

2010. ápr. 18.

Gazdagrét

A kiválasztottság titka

Meg lehet-e erősödni úgy a keresztény hitben, hogy az ember több alázattal, mélyebb szeretettel, és erősebb küldetéstudattal éljen ennek következtében? Nem az a keresztény a jó keresztény, aki alázatos, szeretettel teli – de éppen ezért nem túlzottan küldetéses ember, nem akar másokat rábírní saját meggyőződésére? És nem úgy látjuk-e, hogy a nagy küldetéstudattal bíró ember az, akiben kevés az alázat, aki nehézkes mások meghallgatásában és szeretettel teli elfogadásában? Nem mindennél veszélyesebb-e a mai világban a kiválasztottság tudata, hiszen ez vezet az öngyilkos merényletekhez, a vallási fanatizmushoz, a szélsőséges magatartáshoz? Van bennünk egy kép arról, hogy aki nagyon biztos a maga dolgában (a „fundamentalista”), az az igazán veszélyes, és ezért talán sokkal jobb, ha valaki egészséges önkritikával, sőt, öniróniával néz magára, hitére, akinek nincsenek nagy bizonyosságai, és különösen nem gondolja magát kiválasztottnak. Hiszen ha valaki azt gondolja magáról, hogy ő Isten által kiválasztott valamire, akkor – mivel mindenben az általa vélt legnagyobb hatalomnak engedelmessé válik – minden más értéken és minden más személyen keresztül fog gázolni azért, hogy megfeleljen az ő Istenének. Ez pedig ijesztő...

A tizenkét apostol kiválasztásáról olvastunk. Jézus egy különleges szerepre választja ki őket az öt követők (a tanítványok egy nagyobb köre) sokaságából. A tizenkettő lesznek Isten népének a képviselői. Hasonlóan az Ószövetséghez, ahol Izrael tizenkét ősatyjáról és tizenkét törzséről olvasunk, Jézus tizenkettőt választ maga köré. Mindez annak a jele, hogy Jézusban eljött az ideje Isten népe helyreállításának, de nemcsak a meglévő helyreállítása, hanem valami új is történik. Egyszerre van jelen a folyamatosság Isten múltbeli tetteivel, valamint az az új, amit Jézusban Isten cselekszik. Ennek a tizenkét „új ősatyának” a története mindazoké is, akik ehhez a jézusi közösséghez tartoznak ma is. Igen, van, amiben ők különállnak mindenki mástól, de számos már kérdésben osztozunk velünk. Mit jelent tanítványnak lenni? Mi a kiválasztás titka? Hogyan viszonyuljunk a kiválasztottság kérdéséhez? Hogyan erősít ez meg bennünket, ma keresztényeket, a hitünkben, az identitásunkban? Ezekről beszél velünk Isten Igéje. Lássuk, hát, hogy 1. Ki az, aki kiválaszt? 2. Mire választ ki? 3. Mi a kiválasztás titka?

I. Ki az, aki (ki)választ?

A kérdés magától értetődőnek tűnhet, de annál több problémát vált ki: Jézus és a tizenkét tanítvány közös történetében kié a választás, a kezdeményezés lehetősége? Márk evangélista hangsúlyosan adja elő, hogy Jézus az, aki szuverén módon cselekszik: „... *magához hívta, akiket akart*”, valamint: „*tizenkettőt választott ki*” (vö. újra: v.16.). Két szempontra szeretném felhívni a figyelmet. Az egyik, hogy Jézus

azokat választja ki, akiket ő akart – és nincsen semmi nyilvánosság e cselekedete körül. Nem hirdeti meg az álláshelyeket, nem ír ki pályázatot, nem biztosít azonos feltételeket. Sőt, „*felment a hegyre*”, azaz elvonult a tömegtől. Saját hatáskörben dönt, és tizenkettőt kiválaszt a maga céljaira, pedig biztos vagyok benne, hogy számos más ember is vágyott volna ebbe a körbe tartozni (vö. vv.7-10, tömegek rohanják meg). A másik megjegyzés, hogy semmit nem tudunk meg arról, mi alapján választja ki Jézus éppen ezeket. Nemcsak az zavaró számunkra, hogy ennyire nem demokratikusan cselekszik, hanem az is bosszantó, hogy még csak arról sem győz meg, hogy az arra legérdemesebbeket, legrátermettebbeket választotta, sőt, hamarosan kiderül, hogy elég jól „beválasztott” (értetlenek, megtagadók, árulók a csapatban...).

Minden fenntartásunk ellenére egy olyan Jézus áll előttünk, aki szabadon, magyarázkodás nélkül kiválasztja, akiket akar. Az egész Biblián végighúzódik az a nagy botrány, hogy Isten, élve a maga isteni szuverenitásával, egyeseket kiválaszt a magáénak, és ezzel a döntésével másokat pedig nem választ. Kiválasztja Ábrahámot, és elhívja a magáénak, hogy megáldja. De miért éppen őt? Majd Ábrahám leszármazottjai körül ugyanez a történet zajlik újra és újra. Kiválasztja Izsákot, és nem választja Izmaelt. Jóval később Isten kiválasztja a (csaló) Jákobot, és nem választja Ézsaut. Majd választ magának, saját tulajdonául egy népet, amely értelemben nem választja a többi népet. Jézus kiválaszt tizenkettőt, és nem választ a tizenkettőbe másokat. Vannak, akik közöttünk hitre jutnak, megnyílik a szívük és értelmük Jézus előtt, míg másokkal nem történik ez meg, pedig megtörténhetne. Ezt tudjuk meg Istenről, és az ő Fiáról, az isteni hatalom és szabadság igényével fellépő Jézusról. Ő dönt, választ és elhív.

Mit tudunk meg magunkról? Vajon miért olyan nehéz, sőt, gyakran felháborító nekünk szembenézni ezzel a Jézussal? És ez nem kizárólag a nem keresztények kérdése, hanem azoké is, akik Jézuséi lettek, akiket ő kiválasztott. Amint azzal találkozunk, hogy Isten kiválaszt egyeseket, az igazságérzetünkben találjuk sértve magunkat. Különösen akkor, ha nincs indoklás, hogy miért éppen azt a tizenkettőt választja Jézus. Másnak miért nem ad lehetőséget? Hogyan gondolhatja bárki is, hogy Isten ilyen személyválogató és diszkriminatív lenne? Hogyan lenne tartható, hogy a kiválasztás gondolatával korlátozzuk azt, hogy ki ismeri meg Jézust? Mennyire csak emberi lehet az a gondolkodás, amely így megoszt, egyeseket beenged, másokat meg kizár!

Van azonban egy másik, mélyebben rejlő fennakadásunk is. Az, hogy alapvető jogainkban, személyiségünkben, függetlenségünkben sért minket a kiválasztás gondolata. Mert a tizenkettő soha nem lehetett volna a tizenkettő, ha Jézus nem hívja el őket. Mert Ábrahám soha nem juthatott volna az Úr ismeretére, ha az Úr nem szólítja meg. Mert aki ma Jézus követőjének, tanítványának vallja magát, soha nem tehetné ezt, ha Jézus nem tett volna vele valamit először. „*Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak ki, és rendelvek titeket arra, hogy elmenjetez és gyümölcsöt teremjetez...*” (Jn. 15.15) „*Senki sem jöhet énhozzám, ha nem adta meg ezt neki az Atya.*” (Jn. 6.65) Nagyon nehéz nekünk megemészteni azt, hogy minden – minden! – az ő döntésén múlik, és minden mi döntésünk csak másodlagos. Tényleg nem rajtam múlik elsősorban? Semmit sem tehetek nélküle? Nem én választok? Nem én vagyok az

életem, dolgaim középpontja? Nem belőlem indul ki minden? Nem én irányítom az életem? A válasz, hogy végső értelemben nem. Igen, az Isten keresésünkben, Jézushoz fordulásunkban van felelősségünk, vannak nehéz és komoly döntéseink, hozunk áldozatot, de mindez nem változtat az alapigazságon: Jézus választott ki, Jézus hívott el, Jézus tette lehetővé, hogy őt válaszd –és ha ő mindezt nem teszi, mi nem ismerhetnénk őt meg. Az Úrral való kapcsolatban elsősorban nem választó vagy –hanem kiválasztott. Ha őt ma életed Urának, tulajdonosának, megváltójának vallod, tudod, hogy ennek legfőbb oka nem benned, hanem benne rejlik. Tudod, hogy nem azért választott, mert jobb vagy, mert érdemesebb vagy, mert hasznosabb vagy, mert lelkibb vagy, mert kevésbé vagy bűnös, mint bárki más. Hanem azért, mert így döntött, szeretetéből. Jézus olyan Isten, aki kiválaszt. Ezen megbotránkozhatunk, vagy alázattal elfogadhatjuk. „Kiborulsz, vagy leborulsz” – ahogy igen találóan fogalmazott valaki.

II. Mire választ ki?

Miért? Miért cselekszik Isten ezen a módon? Mire választ ki? Ha ezt megértjük, az segít abban, hogy ne megbotránkozzunk, hanem leboruljunk szeretete és hatalma előtt. Márk így ír: „*Tizenkettőt választott ki arra, hogy vele legyenek, és azután elküldje őket, hogy hirdessék az igét, és hogy a tőle kapott hatalommal kiűzzék az ördögöket.*” A kiválasztás célja tehát kettős: vele lenni, majd elküldöttnek lenni. Két irányú; az egyik irányban a kiválasztás által Jézus magához hív („*ők pedig odamentek hozzá*” – azaz elhagyták a régi életüket), a másik irányban pedig Jézus elküld. A kettő teljes mértékben összetartozik, hiszen a tanítványok azért vannak vele, azért részesülnek közelségében, áldásaiban, hogy azután képesek legyenek ezt a Jézust képviselni, igéjét hirdetni és cselekedeteit cselekedni. Abban, ahogy és amiért Jézus kiválaszt és elhív egyeseket, nemcsak kiváltság van, hanem felelősség is. Ábrahám nem csak azt az ígéretet kapja, hogy Isten nagy néppé teszi és megáldja (azaz Ábrahám Istennel élhet), hanem azt is, hogy általa nyer áldást a föld minden nemzetsége (azaz küldetése van). Az a Jézus, aki azt mondja, hogy én választottalak ki titeket, azt is mondja, hogy „*arra, hogy elmenjetez és gyümölcsöt teremjetez.*” Az evangéliumból kapott áldás nem választható el az evangélium által ránk ruházott küldetéstől. Igen, Jézussal lenni áldás. Áldás, ha megkóstoltad a bűnbocsánat nagy és felszabadító ajándékát, áldás, hogy tudod, a Szentlélek beléd költözött, áldás, hogy részese lettél Isten családjának, áldás, hogy bizonyosságod van, hogy Jézus szeretetétől és személyétől még a halál sem választ el, mert ő legyőzte a halált. De vajon ugyanilyen fontos-e neked a felelősség is? Vajon nem úgy ragaszkodsz az áldáshoz, a kiváltsághoz, hogy mit sem számít a felelősség, a küldetés? Nem az volt-e minden időben Isten népének egyik legnagyobb bűne, hogy úgy ragaszkodott önző és önhitt módon a kiválasztottságához, kiváltságaihoz, hogy közben nem töltötte be a felelősségét: áldássá lenni minden nép számára? Nem akarjuk-e Jézus jelenlétét úgy magunkhoz kötni – „*én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*” (Mt. 28.20), - hogy figyelmen kívül hagyjuk, mihez kapcsolódóan tette az ígéretet – „*menjetez el ... tegyetez tanítvánnyá minden népet*”? Nem arról van tehát szó a kiválasztásban, hogy Jézus egyeseket elrendelt a jóra, másokat a rosszra. Egyesek kiváltságosak, mások

elfelejtettek. Nem, hiszen azért választja ki a tizenkettőt, hogy vele legyenek, és az ő küldetését folytassák, hogy még többen legyenek vele, akik még teljesebben folytatják küldetését, hirdetik Isten országát, és teszik Jézus cselekedeteit. Lesslie Newbiggin szavai nagyszerűen foglalják ezt össze: „A kiválasztás tehát nem azt jelenti, hogy a kiválasztottak üdvözülnek, a többiek pedig elkárhoznak. Jézus Krisztusban kiválasztottnak lenni – más kiválasztottság pedig nem létezik – azt jelenti, hogy betagolódtunk Krisztus világmissziójába; hordozói lettünk Isten egész világra kiterjedő üdvözítő akaratának; jelei és eszközei, első zsengei az Isten által megáldott országnak, amely mindenki számára adott.” (Newbiggin, Evangélium a pluralista társadalomban, 109). Ha Jézusé vagy – küldetésben vagy. Ha vele egyek vagyunk, küldetésében részt veszünk. Küldetésében pedig csak azért veszünk részt, mert vele vagyunk, mert szeretjük, mert egyé lettünk vele. Nem azért, mert miénk az igazság – Jézus az igazság. Nem azért, hogy nagyobbak legyünk, többen legyünk, több hatalmunk legyen. Nem azért, hogy másokat kioktassunk. Nem. Hanem azért, és csak azért, mert ha részesültünk Jézus áldásaiban, nem tudunk nem részesülni a mi Urunk nagy küldetésében. Ez a kiválasztottság tudat pedig nem lehet erőszakos, csak szeretettel és alázattal teli – amint Jézus maga is ilyen!

Még mindig velünk marad egy kérdés: rendben, Isten azért választ ki egyeseket, hogy általuk másokat is megáldjon és másokkal is megismertesse önmagát, de miért cselekszik így? Miért kell a tizenkettőnek elmenni és hirdetni Jézust, miért nem teszi ezt meg Jézus közvetlen módon? Miért kell nekik cselekedni Jézus cselekedeteit, miért nem hoz Jézus szabadulást maga? Miért kell egy közösség (az egyház), amely arra hívatott, hogy általa eljusson az evangélium az egész világra, miért nem teszi ezt meg Jézus azonnal, közvetlenül, és mindenhol? Miért kellene más embereket hallgatni az ő hitükről beszélni ahhoz, hogy én is hitet kapjak? Miért kellene egy kétezer éves intézményen, az egyházon keresztül megszürt Jézus-ismeretet, Isten-ismeretet kapni, hiszen nem igaz-e, hogy ő bárhol, bármilyen kultúrában, bármikor elérhető? Miért kellene egy közösséghez, egy gyülekezethez, egy egyházhhoz tartozni, csak azért, mert valaki hívó akar lenni? A kiválasztás munkálásával Istennek miért kell egy vallást, egy egyházat/közösséget a vele való kapcsolat helyévé tennie? Mi a logikája ennek?

A bibliai gondolkodás szerint az emberiség nem egyének összessége, hanem egy közösség, egy család, a nemzetek családja. Férfiak és nők, szülők és gyermekek, családok, törzsek, népek és nemzetek kölcsönös egymásrautaltsága, egymáson való függése. Newbiggin így ír: „ahhoz, hogy Istent megismerjük, hogy vele közösségünk legyen, szükségünk van arra, akit ő ad nekünk e kapcsolat megtestesítőjeként, nem csupán tanítókként és kalauzunkként, hanem végső soron társunkként. Privátüdvösség, amely nem von be bennünket az egymással való összetartozásba, nincs, nem létezhet. Ezért Isten üdvözítő önkinyilatkoztatása – ha szabad így fogalmaznom – nem közvetlenül az égből hullik alá. Isten üdvözítő kijelentését csak úgy nyerhetjük el, hogy ajtót nyitunk felebarátunknak, akit elküldött” (104-105). Majd: „Mivel Isten üdvözítő szeretete minden teremtményére kiterjed, ebből fakad az, hogy egy közösséget kiválasztott és elhívott arra, hogy az ő igazságát hirdesse, és szeretetét eljuttassa minden néphez. ... sem az igazság, sem a szeretet nem közvetíthető másképp, csakis egy gondolkodó és szeretetteljes közösségbe beágyazódva.” (107).

III. A kiválasztás titka

Végezetül egy kérdés maradt velünk: a kiválasztottság e tudata nem nevel-e elrettentő felelőtlenségre? Láttuk, hogy ha Jézus kiválasztott minket, az nem pusztán kiváltsággal, hanem mások iránti felelősséggel is jár, láttuk, hogy ez nem azt jelenti, hogy Jézusnak nem számít a többi ember, és nem arról van szó, hogy egyesekről eleve lemondott volna. De mégis: nem elkerülhetetlen-e, hogy ebben a bizonyosságban az ember ahhoz a gondolathoz jusson, hogy ha valaki ki van választva, nem érheti baj, ill. ha valaki nincs kiválasztva, annak úgyis mindegy, az elveszett?

Meglepő, amilyen őszinteséggel vallott Márk és a korai egyház arról, hogy Jézus választotta ki „*Júdás Iskárióttest, aki el is árulta őt.*” Hogyhogy nem próbálták leplezni ezt a nagy „melléfogást”? Hogyhogy nem próbálták elhallgatni, hogy Jézus maga választotta ki azt, aki elárulta őt? Ekkorát tévedett volna Jézus? Nem. Jézus nyilvánvalóan tudta, mi lakik Júdásban. Akkor miért választotta ki?

Gyakran azt a választ halljuk, hogy ha Jézus nem választja őt a tizenkettőbe, akkor nem lett volna, aki elárulja. Tehát Júdásnak ez volt a sorsa, a küldetése, kezdettől fogva, hiszen ahhoz, hogy a megváltó meghaljon, valakinek el kellett végeznie az ő elárulásának „nagy szolgálatát” is. Mintha Júdás erre lett volna rendelve, és nem lett volna más lehetősége. De ez nem tartható, lett volna más személy, más mód. Akkor hogyan lehetséges, hogy Jézus kiválasztotta Júdást? Ha sem nem melléfogás, sem nem végzetszerű szükség, akkor mi?

Júdás választása rámutat a kiválasztás nagy titkára. Lett volna lehetősége az igazságra, és az életre, de ő a halált és a pusztulást választotta. Ott volt a kiválasztottak közösségében, Jézussal volt és Jézus őt is elküldte, de ő végül Jézus ellen fordult. A titkot nem kívánom és nem is tudom megválaszolni (ha meg tudnám válaszolni, nem lenne titok). Hogyan lehet, hogy Jézus kiválasztotta, és ő mégis elkárhozott (mert ezt róla kimondja a Szentírás)? Nem tudom. De annyi bizonyos, hogy a kiválasztottság tudat, a bizonyosság, hogy az övé vagy, soha nem jelent automatikus garanciát. Jézus nélkül nincs kiválasztottság.

Befejezésül a kiválasztás hegyéről, ahol Jézus tizenkettőt választott, gyere el a Koponya-helyre, a Golgotára. – és tekints bele a kiválasztás legnagyobb titkába. Jézus nem csak a kiválasztó – ő az Atya választottja is. Ő az, aki az Atya minden áldását, szeretetét, kiváltságát magában hordozta, aki a legteljesebben mértékben *vele volt*, és Jézus az, aki mindenben az Atyát képviselte, és önmagát az Atya küldetésének odaadta. Ez a kiválasztottság vezette őt a Golgotára. A kiválasztott, aki az Atyával való legmélyebb kapcsolatban a legnagyobb küldetést hajtja végre. Ott, a kereszten, kiválasztottsága és küldetése legvalóságosabb tudatában. De ugyanakkor és ugyanott őbenne látod az elvetett, elkárhozott embert is. Akit az Atya elhagyott, akire az Atya nemet mondott, akit az Atya – miattunk, helyettünk, értünk – elítélt. Őbenne láthatod elveszettséged, és őbenne láthatod kárhozatod. Hogy őbenne lásd kiválasztottságod, és őbenne öleld magadhoz. Hogy ma ne megbotránkozz ebben az Istenben, Jézusban, hanem Pállal együtt dicsőítsd őt: „*Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki megáldott minket mennyei világának minden lelki áldásával a Krisztusban. Mert*

őbenne kiválasztott minket magának már a világ teremtése előtt ... hogy magasztaljuk dicsőséges kegyelmét, amellyel megajándékozott minket szeretett Fiában.” ÁMEN!